

**Спазване на осигурителните задължения от самоосигуряващите се лица
през 2015 г.
(разширен вариант)**

Текст на брошурата

Близо две/трети от лицата, които декларират доходи по ЗДФЛ всяка година, са самоосигуряващи се лица. Някои от тях „забравят“ да подадат една много важна декларация – декларация обр. № 6 от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г. за съдържанието, сроковете, начина и реда за подаване и съхранение на данни от работодателите, осигурителите за осигурените при тях лица, както и от самоосигуряващите се лица (Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г.). Други самоосигуряващи се лица често допускат грешки при деклариране на данни в подадените от тях декларации и/или не внасят дължимите осигурителни вноски.

ВАЖНО е да напомним, че НАП осъществява контрол за спазване на задълженията, свързани със задължителните осигурителни вноски за тези лица!

Кои са самоосигуряващи се лица?

Самоосигуряващ се по смисъла на КСО е физическо лице, което е длъжно да внася осигурителни вноски за своя сметка.

Това са физически лица:

- Упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност по регистрация - определена с нормативен акт (например адвокати, експерт-счетоводители, нотариуси, експерти към съда и прокуратурата, лицензирани оценители, медицински специалисти, застрахователи по чл. 164, ал. 1 от Кодекса на застраховането и др.);
 - упражняващи трудова дейност, за която подлежат на облагане с патентен данък и не са еднолични търговци;
 - извършват професионална дейност на свой риск и за своя сметка - дейци на науката, културата, образованието, архитекти, икономисти, инженери, журналисти и други физически лица, упражняващи свободна професия, регистрирани с ЕИК по регистър БУЛСТАТ, извън изброените;
- упражняващи трудова дейност като еднолични търговци (включително и извършващи патентни дейности), собственици на ЕООД, съдружници в търговски дружества и физически лица – членове на неперсонифицирани дружества;
- Регистрирани земеделски производители и тютюнопроизводители.

Самоосигуряващо се лице по смисъла на Закона за здравното осигуряване е физическо лице, което плаща изцяло здравноосигурителна вноска или премия за себе си.

Това са физически лица:

- ✓ по чл. 40, ал. 1, т. 2 от ЗЗО -самоосигуряващите се лица по смисъла на КСО;
- по чл. 40, ал.2а от ЗЗО – морските лица;
- По чл. 40, ал. 1, т. 1, б. „б” от ЗЗО – лицата в неплатен отпуск, които не подлежат на осигуряване на друго основание.

- по чл. 40, ал. 5 от Закона за здравното осигуряване –лицата, които не са осигурени на друго основание по същия закон, и внасят здравноосигурителни вноски за своя сметка.

Какви декларации и заявления самоосигуряващите се лица подават в НАП и какви са сроковете за тяхното подаване?

- ✓ Декларация за започване, прекъсване, възобновяване или прекратяване на трудова дейност и за вида на осигуряването - в 7 – дневен срок от настъпване на едно от гореизброените обстоятелства.
- ✓ Декларация образец № 1 „Данни за осигуреното лице” от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г. се подава от самоосигуряващите се лица до 25-о число на месеца, следващ месеца, за който се отнасят данните.

Самоосигуряващите се лица по свое желание могат да подадат Декларация образец № 1 еднократно в следните случаи:

- ✓ до 25 Февруари на текущата година, в случаите, когато самоосигуряващите се лица са избрали да се осигуряват само във фонд „Пенсии” за инвалидност поради общо заболяване, за старост и смърт и осигуряването им продължава от предходната година или е възникнало от първи януари - с код за вид осигурен 22.
- ✓ до 25-о число на месеца, следващ първия пълен календарен месец с осигуряване при започване или възобновяване на трудова дейност с код за вид осигурен 22.
- ✓ до 25-о число на месеца, следващ месеца, за който се отнасят данните, когато самоосигуряващите се лица, избрали да се осигуряват само във фонд „Пенсии” за инвалидност поради общо заболяване, за старост и смърт и осигурени по трудов договор на максималния месечен размер на осигурителния доход, отговарящи на условията по чл. 9, ал. 8 от КСО - с код за вид осигурен 23.
- ✓ Декларация образец № 5 „Авансово внесени социални и здравноосигурителни вноски” от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г. – подава се от самоосигуряващи се лица, внесли авансово осигурителните си вноски за: здравно осигуряване; фонд „Пенсии”; фонд „Пенсии” и универсален пенсионен фонд; за определени периоди от календарната година / – до 25-о число на месеца, следващ първия месец от периода, за който са внесени осигурителните вноски. Декларацията се подава само за пълни календарни месеци с еднакъв месечен осигурителен доход/.
- ✓ Декларация образец № 6 „Данни за дължимите осигурителни вноски и данък по чл. 42 ЗДДФЛ” от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г.– всички самоосигуряващи се лица по смисъла на КСО имат задължение да подават еднократно – до 30 април на календарната година за дължимите осигурителни вноски за предходната календарна година и за задължителните осигурителни

вноски върху осигурителен доход, формиран по реда на чл. 6, ал. 8 от КСО от получени доходи за извършена дейност през минали години, различна от предходната.

- ✓ **Декларация образец № 7 „Данни за възникване на задължение за внасяне на здравноосигурителни вноски и за избрания осигурителен доход на основание чл. 40, ал. 5, т. 1 от ЗЗО”** от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г. – подава се от лицата по чл. 40, ал. 5 от ЗЗО /лица, които не са осигурени на друго основание по същия закон, и внасят здравноосигурителни вноски за своя сметка/ в срок до 25-о число на месеца, следващ месеца на възникване на задължението за осигуряване на това основание.
- ✓ **Заявление по чл. 2а (Приложение 10)** от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г. – може да се подаде от самоосигуряващите се лица по чл. 4, ал. 3, т. 1, 2 и 4 от КСО и/ или по чл. 40, ал. 1, т. 2, ал. 5 и чл. 40а, ал. 3 от Закона за здравно осигуряване, които желаят да заявят кои задължения за задължителни осигурителни вноски за държавното обществено осигуряване и/или здравноосигурителни вноски погасяват.
- ✓ **Годишна данъчна декларация за облагане доходите на физическите лица (чл. 50 от ЗДДФЛ).** Подава се в срок до 30 април на годината, следваща годината на получаване на дохода. Самоосигуряващите се лица, които определят годишен осигурителен доход попълват и приложенията към годишната данъчна декларация – Справка за окончателния размер на осигурителния доход за 2014 г.- Таблица 1 и Таблица 2 за определяне на окончателния размер на осигурителния доход за съответната година, върху който се дължат осигурителни вноски за ДОО и ДЗПО в универсален пенсионен фонд, както и за здравно осигуряване. **В случаите, когато с данъчната декларация за 2014 г. са декларирани доходи, получени за извършена дейност през минали години или е определен с влязъл в сила ревизионен акт по ДОПК по-висок или по-нисък облагаем доход, самоосигуряващото се лице подава и коригираща справка за осигурителния доход за съответната година.**
- ✓ **Данъчна декларация по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ и чл. 201, ал. 1 от ЗКПО за дължими данъци –** Подава се от самоосигуряващите се лица:
 - в качеството им на платци на доходи, облагаеми с окончателни данъци по реда на чл. 37 и чл. 38 от ЗДДФЛ, както и на доходи от друга стопанска дейност и/или от наем или от друго възмездно предоставяне за ползване на имущество, за които са задължени да удържат и внасят авансови данъци по реда на този закон;
 - в качеството им на получатели на доходи от друга стопанска дейност и/или от наем или от друго възмездно предоставяне за ползване на имущество, както и на на доходи, облагаеми с окончателни данъци по чл. 37 и чл. 38 от ЗДДФЛ, когато платецът не е задължен за удържането и внасято им.

Декларациите, подавани от самоосигуряващите се лица, могат да се получат от всеки офис или териториална дирекция на НАП, както и да се изтеглят от интернет страницата на НАП - www.nap.bg .

Задължението за осигуряване на самоосигуряващите се по смисъла на КСО лица, възниква от деня на **започване или възобновяване на трудовата дейност** и продължава до нейното прекъсване или прекратяване.

При започване, прекъсване, възобновяване или прекратяване на всяка трудова дейност, за която е регистрирано самоосигуряващото се лице, се подава декларация по утвърден образец от изпълнителния директор на Националната агенция за приходите (НАП) до компетентната териториална дирекция на НАП. Самоосигуряващите се лица са длъжни да подадат тази декларация в 7 – дневен срок от настъпване на едно от гореизброените обстоятелства. В нея лицата декларират и вида на осигуряването си. Те могат да избират да се осигуряват само за фонд „Пенсии” или и за фонд „Общо заболяване и майчинство”. При прекъсване и възобновяване на съответната трудова дейност, както и при започване на друга трудова дейност през календарната година самоосигуряващото се лице не може да променя вида на осигуряването. При започване и възобновяване на трудовата дейност, ако декларацията за вида на осигуряването не е подадена в 7-дневния срок, лицето подлежи на осигуряване само за инвалидност поради общо заболяване, старост и смърт.

За самоосигуряващите се лица, на които е отпусната пенсия, осигуряването възниква от датата, посочена в декларацията, но не по-късно от 1-во число на месеца, през който е подадена.

ВАЖНО: Видът на осигуряването може да се променя за всяка календарна година, с подаване на декларация по образец **до края на месец януари на съответната година.**

В какъв размер и върху какъв осигурителен доход се дължат осигурителните вноски за самоосигуряващите се лица?

Осигурителните вноски за самоосигуряващите се лица са за тяхна сметка и се дължат авансово върху върху **избран осигурителен доход между минималния и максималния месечен размер на дохода**, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за съответната година.

Минималният месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица, определен със Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2015 година, е съобразно облагаемият им доход за 2013 година от упражняване на съответната трудова дейност като самоосигуряващи се лица:

Облагаем доход за 2013 г. като самоосигуряващо се лице:	Минимален месечен осигурителен доход за самоосигуряващите се лица през 2015 г.
До 5400 лв.	420 лв.
От 5400.01 лв. до 6500 лв.	450 лв.
От 6500.01 лв. до 7500 лв.	500 лв.
Над 7500 лв.	550 лв.

От 01.01.2015 г. минималният месечен размер на осигурителния доход за регистрираните земеделски производители и тютнопроизводители **е 300 лв.**

Минималният месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица, които не са упражнявали дейност през 2013 г., както и за започналите дейност през 2014 г. и 2015 г. **е 420 лв.**

ТРЯБВА ДА ЗНАЕТЕ: Лицата по чл. 40, ал. 5 от ЗЗО - **които не са осигурени на друго основание, и внасят здравноосигурителни вноски за своя сметка**, дължат здравноосигурителни вноски авансово върху не по-малко от половината от минималния размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица – т. е. в размер не по-малък от 210 лв. В случай, че тези лица са получили през годината доходи, подлежащи на данъчно облагане, съгласно данните от данъчната декларация /например доходи от

наем или друго възмездно предоставяне за ползване на права или имущество, и/или доходи от авторски и лицензионни вознаграждения/, те следва да извършат годишно изравняване на осигурителния си доход в Таблица 2 от Справката за окончателния размер на осигурителния доход за 2014 г. към годишната си данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ.;

В случай, че лица по чл. 40, ал. 5, т. 1 от ЗЗО **не реализират** доходи, подлежащи на данъчно облагане през годината, **не следва да извършват годишно изравняване.**

Максималният месечен размер на осигурителния доход за самоосигуряващите се лица за 2015 година е увеличен спрямо 2014 година **от 2400 лева на 2600 лева.**

Внимание: За самоосигуряващите се лица, които получават доходи от дейности на различни основания, осигурителните вноски се внасят върху сбора от осигурителните им доходи, върху **не повече от максималния месечен размер** на осигурителния доход, в следния ред:

- доходи от дейности на лицата по чл. 4, ал. 1 от КСО (доходи от трудови и/или служебни правоотношения, по договори за управление и контрол и други);
- осигурителен доход като еднолични търговци, собственици или съдружници в търговски дружества и членове на неперсонифицирани дружества, упражняващи свободна професия и/или занаятчийска дейност и регистрирани земеделски производители и тютюнопроизводители;
- доходи за работа без трудово правоотношение.

Забележка: С оглед ограничаване до максималния месечен размер на **осигурителния доход за здравно осигуряване**, в случаите, когато самосигуряващите се лица са пенсионери от ДОО и получават доходи от дейности на различни основания на първо място се посочват **получените доходи от пенсии**, без добавките към тях, а останалите доходи се посочват в горната последователност.

ТРЯБВА ДА ЗНАЕТЕ: Самоосигуряващите се лица, упражнявали трудова дейност и придобили доходи за съответната година, определят **окончателен размер на осигурителния си доход и дължимите осигурителни вноски въз основа на данните, декларирани в справка към годишната данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ – Справката за окончателния размер на осигурителния доход за 2014 г. /Таблица 1 и Таблица 2/.** Окончателният размер на месечния осигурителен доход се определя за периода, през който е упражнявана трудова дейност през предходната година и не може да бъде по-малък от минималния месечен осигурителен доход и по-голям от максималния месечен осигурителен доход. Годишният осигурителен доход се определя като разлика между декларирания или определения с влязъл в сила ревизионен акт по [Данъчно-осигурителния процесуален кодекс](#) облагаем доход от упражняване на съответната трудова дейност и сбора от доходите, върху които са внасяни авансово осигурителни вноски. Когато с данъчната декларация за предходната година са декларирани доходи, получени за извършена дейност през минали години, или е определен с влязъл в сила ревизионен акт по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс по-висок или по-нисък облагаем доход, лицето подава и коригираща справка за осигурителния доход за съответната година в срока на подаване на данъчната декларация.

Окончателните осигурителни вноски за 2014 година се дължат от осигурените лица върху годишния осигурителен доход, отнасящ се за 2014 г. в размерите за фонд "Пенсии", за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за здравно осигуряване и се внасят до 30 април 2015г.**ВАЖНО:** Лицата, извършващи дейности, подлежащи на облагане с патентен данък по реда на Закона за местни данъци и такси, определят окончателен размер на осигурителния си доход по общия ред, независимо от факта, че не определят данъчна основа за облагане по Закона за данък върху доходите на физическите лица. Те са задължени да представят и Справката за окончателния размер на осигурителния доход за 2014 г. /Таблица 1 и Таблица 2/ към годишната си данъчна декларация по чл. 50 от ЗДДФЛ, както и декларация обр. № 6 „Данни за дължимите осигурителни вноски” от Наредба № Н-8 от 29 декември 2005 г.

ВАЖНО: Регистрираните земеделски производители и тютюнопроизводители, които произвеждат непреработена растителна и/или животинска продукция, не определят окончателен размер на осигурителния доход за тази дейност.

Размери на задължителните осигурителни вноски:

- за фонд „Пенсии”:
 - 17,8 % за лицата, родени преди 1 януари 1960 г., както и за родените след 31.12.1959 г., избрали да се осигуряват във фонд „Пенсии“ с увеличена осигурителна вноска, в размера на вноската за универсален пенсионен фонд по чл. 157, ал. 1, т. 1 от КСО;
 - 12,8 % за лицата, родени след 31 декември 1959 г.
- 3,5 % за фонд “Общо заболяване и майчинство”;
- 5 % за ДЗПО - Универсален пенсионен фонд за лицата, родени след 31 декември 1959 г.;
- 8 на сто за здравно осигуряване

Информация за размера на вноските може да се получи от интернет страницата на НАП - www.nap.bg .

Срокове за внасяне на вноските:

Авансовите осигурителни вноски на самоосигуряващите се лица се внасят до 25-то число на месеца, следващ месеца, за който се дължат.

Самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват само за фонд „Пенсии“ могат предварително да внесат осигурителните вноски за определени от тях периоди през календарната година.

Самоосигуряващите се лица, които са избрали да се осигуряват и за общо заболяване и майчинство, внасят осигурителните вноски за всеки месец поотделно.

Окончателните осигурителните вноски се дължат в срока за подаване на данъчната декларация – 30 април 2015 г.

Как и къде се плащат осигурителните вноски от самоосигуряващите се лица?

ВАЖНО! Всички самоосигуряващи се лица плащат своите данъци и задължителни осигурителни вноски в териториалната дирекция на НАП по **постоянен адрес на самоосигуряващото се лице и по ЕГН на лицето.**

Това означава, че и самоосигуряващите се съдружници в търговски дружества, следва да внасят осигурителните си вноски в компетентната дирекция на НАП по постоянен адрес на местоживеене на съдружника и то чрез Единния граждански номер на лицето, независимо от компетентната спрямо дружеството ТД на НАП. Например: Дружество, чиято компетентна дирекция на НАП е София, но съдружника е с

постоянен адрес в Пловдив, трябва да внася своите задължителни осигурителни вноски в Пловдив.

ВАЖНО: Самоосигуряващите се лица могат да заявят **кои задължения за осигурителни вноски за държавно обществено осигуряване и/или за здравно осигуряване погасяват**, като подадат заявление (*Приложение 10 към чл. 2а от Наредба Н-8/2005 г.*) преди внасянето им.

При подаване на това заявление, редът за погасяване съгласно чл. 169 ал.4 от ДОПК не се прилага.

Внасянето на осигурителните вноски се извършва по банков път, с пощенски запис за плащане към бюджета или по Интернет, по банковите сметки на компетентните териториални структури на НАП.

Кодовете за вид плащане, както и номерата на банковите сметки на териториалните дирекции на НАП се намират в рубриката „Плащане” на интернет страницата на агенцията www.nap.bg .

Какви са санкциите за неспазване на осигурителното законодателство от самоосигуряващи се лица?

За нарушения, свързани с подаването на данни от самоосигуряващите се лица глобата е от 50 до 500 лева за всеки отделен случай при физическите лица, или с имуществена санкция за едноличните търговци в размер от 500 до 5000 лева, а при повторно нарушение глобата е от 500 до 2000 лева, или имуществена санкция в размер 1000 лева, за всеки отделен случай, но не повече от 10 000 лева (чл. 355, ал. 1 4 от КСО);

За предоставяне на неверни данни при подаването на данни от самоосигуряващите се лица, с цел избягване плащането на задължителни осигурителни вноски е предвидена строго фиксирана санкция от 250 лева (чл. 355, ал. 2 от КСО), а при повторно нарушение глоба от 500 лева, за всеки отделен случай, но не повече от 10 000 лева;

За неподаване на декларация образец 7 „Данни за възникване на задължение за внасяне на здравноосигурителни вноски и за избрания осигурителен доход на основание чл. 40, ал. 5, т. 1 от ЗЗО” от самоосигуряващо се лице е предвидена глоба в размер от 500 до 1000 лева, а при повторно нарушение – с глоба от 1000 до 3000 лева (чл. 104, ал. 4 от ЗЗО);

При невнасяне на здравни вноски за срок по-дълъг от три месеца, самоосигуряващите се лица се наказват с глоба от 500 до 1000 лева, а при повторно нарушение глоба от 1000 до 3000 лева (чл. 104, ал. 3 от ЗЗО).
Повече информация и консултации за данъчното и осигурително законодателство може да се получи от Информационния център на НАП на телефон 0700 18 700, на цената на един телефонен разговор.